

AKADEMİK TARİH VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

Academic Journal of History and Idea

Research Article

Received: 01.01.2026

Accepted: 28.03.2026

Tunzale Aliyeva*

<https://orcid.org/0009-0005-4951-5093>

Modern Eğitimin Dijitalleşme Süreci: Sorunlar ve Perspektifler

Digitalization of Modern Education: Challenges and Perspectives

Öz

Bu çalışma, modern eğitimin dijitalleşme sürecini çok boyutlu bir çerçevede analiz etmeyi amaçlamaktadır. Eğitimin modern toplumdaki belirleyici rolü, konunun özel bir önem taşımaya neden olmaktadır. Günümüzde eğitim sistemlerinin geliştirilmesi sürecinde, eğitimin modernleştirilmesi, niteliğinin artırılması ve bilimsel bilgiyle daha güçlü biçimde bütünleştirilmesi temel öncelikler arasında yer almaktadır. İnsan potansiyelinin gelişimi ve bireylerin sosyal ve doğal meydan okumalarla başa çıkabilme kapasitesi, büyük ölçüde eğitim sisteminin etkinliğine bağlıdır. Araştırmanın amacı, eğitimde dijitalleşmenin temel sorunlarını ve gelişim perspektiflerini belirlemektir. Bu doğrultuda sosyal-kültürel süreçlerin sentezi ve modellenmesi yöntemleri kullanılmıştır. Bulgular, dijitalleşmenin yalnızca teknik bir dönüşüm olmadığını, aynı zamanda eğitimin insani boyutunun korunmasını gerektirdiğini göstermektedir. Özellikle bireylerin yaratıcılık kapasitesinin desteklenmesi ve sosyal etkileşimin sürdürülmesi kritik öneme sahiptir. Çalışmada ayrıca, eğitim sisteminde dijitalleşmenin gelişim perspektifleri ele alınmaktadır. Bu kapsamda eğitim kurumlarının güçlü teknolojik altyapı ile donatılması, dijital kaynaklara erişimin genişletilmesi ve uzaktan eğitimin pedagojik ilkeler doğrultusunda uygulanması gerekliliği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, dijitalleşme sürecinde geleneksel öğretim yöntemleri ile teknolojik yeniliklerin dengeli biçimde bütünleştirilmesi gerektiği ortaya konulmaktadır.

Anahtar kelimeler: dijitalleşme, eğitim, eğitim teknolojileri, dijital kültür

Abstract

The digital transformation of education has become a central issue in contemporary educational research, yet its conceptual boundaries and practical implications remain insufficiently clarified in the literature. In response to this gap, the present study argues that the digitalization of education should be understood not merely as a technological shift, but as a multidimensional transformation that reshapes pedagogical practices and the human dimension of learning. The study aims to identify the key challenges and

*Research Assistant, Department of Pedagogy and Psychology, Nakhchivan State University, Nakhchivan, Azerbaijan, tunzalealiyeva69@gmail.com

Citation: Aliyeva, T. (2026). Modern eğitimin dijitalleşme süreci: Sorunlar ve perspektifler. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 13(2). 1-6. <https://doi.org/10.46868/atdd.2026.1081>

Copyright and License Statement

All publication and copyright of this article are held by the Journal of Academic History and Ideas / Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi. The article is made available by the journal as open access under the terms of the Creative Commons Attribution–NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Under this license, the article may be used, reproduced, shared, adapted, and translated in any medium or format for non-commercial purposes, provided that proper scholarly attribution is given to the author(s) and the journal. The scientific, legal, and ethical responsibility for the content of the works published in the journal rests entirely with the author(s). The journal's editors and editorial board cannot be held responsible for this content. All requests concerning commercial reuse must be directed to the journal's editorial board at akademiktarihvedusunce@gmail.com.

developmental perspectives of digitalization in education. Methodologically, it draws on the synthesis and modeling of socio-cultural processes to examine how technological integration interacts with educational structures. The analysis demonstrates that digitalization extends beyond technical infrastructure, requiring the preservation of human-centered educational values, particularly in fostering creativity and sustaining meaningful social interaction. The findings further indicate that effective digital transformation depends on strengthening technological infrastructure, expanding access to digital resources, and implementing distance education in line with pedagogical principles. Importantly, the study highlights the necessity of integrating technological innovations with established educational traditions rather than replacing them. By offering a balanced conceptual framework, this research contributes to the ongoing discourse on aligning digital transformation with the core objectives of education.

Keywords: digital culture, digitalization, education, educational technologies

Giriş

Günümüzde eğitimin dijitalleştirilmesi, hızla gelişen bir süreç olup zamanın gündeme taşıdığı bu sorun, eğitimin geleneksel yapısının modernleştirilmesine, nihai çıktının kalitesini artırabilecek ve eğitimi daha erişilebilir kılacak yeni teknolojilerin uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in ülkede güçlü bir insan sermayesi ve yenilikçi bir ekosistem oluşturma amacıyla belirlediği "Azerbaycan 2030: Sosyal-iqtisadi inkişafa dair milli prioritetlər" belgesinde, bilgi teknolojilerinin yeri ve rolü açık ve net bir şekilde vurgulanmıştır (Azərbaycan Respublikası Prezidenti, 2021). Bu belgede özellikle, eğitim sisteminin genç kuşağı geleceğin dijital teknolojiler çağına hazırlamak amacıyla okul çağından itibaren dijital yeterliliklerin kazandırılmasına odaklanması; mevcut durumdan köklü biçimde farklı yeni beceriler, uzmanlık alanları ve meslekler sunması gerektiği ifade edilmektedir. "Eğitimin dijitalleştirilmesi" kavramı ve bu kavramın nasıl anlaşılması gerektiği birçok soruyu beraberinde getirmektedir. Günümüzde eğitimin dijital alana geçişi aktif biçimde tartışılmaktadır. Uzun süredir uzaktan çalışma ve çevrim içi platformlarla çalışmaya alışkın olan akademik ve pedagojik alanlarda görev yapan birçok kişi bu yaklaşımı desteklemekte ve bunu bir gelişim unsuru olarak değerlendirmektedir. Bununla birlikte, bu dönüşümün farklı boyutları üzerine eleştirel yaklaşımların da bulunduğu görülmektedir.

"Eğitimin dijitalleştirilmesi"ne gereken önemin verilmemesi, öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini etkin biçimde yürütmelerine ciddi engeller oluşturmaktadır. Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler, farklı düzeylerdeki idari yapılar tarafından ileri sürülen çeşitli taleplerle karşı karşıya kalmakta; ancak bu taleplerin gerekli teknik altyapı olmaksızın yerine getirilmesi her zaman mümkün olmamaktadır (Khalilov, 2025). Eğitim kurumlarındaki öğretmenlerden, farklı düzeylerdeki kurucu kuruluşlar, yönetimler ve sivil toplum örgütleri tarafından çeşitli beklentiler ileri sürülmekte ve bu beklentilerin teknik donanım yetersizliği durumunda karşılanması güçleşmektedir. Bu bağlamda vurgulanması gereken temel husus, eğitimin dijitalleştirilmesinin yalnızca pedagojik bir yaklaşım değişimi değil, aynı zamanda teknik ve altyapısal bir dönüşüm süreci olduğudur. Bilgi teknolojileri altyapısının geliştirilmesi, yalnızca dijital teknolojileri kullanma becerisi ile sınırlı olmayıp aynı zamanda

özel donanım gereksinimlerini de içermektedir. Bu donanımın, hem öğrenenler hem de eğitim kurumları tarafından erişilebilir olması gerekmektedir. Bir diğer önemli sorun ise tüm öğretmenlerin modern teknolojileri etkin biçimde kullanamamasıdır. Bazı öğretmenler akıllı telefonları ve bilgisayarları yalnızca sınırlı düzeyde kullanabilmektedir. Alan deneyimleri, bu alanda ilerleme sağlamak için hizmet içi eğitim programlarının önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin önemli bir kısmını oluşturan ileri yaş grubundaki bireylerin dijital araçları kullanma düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu nedenle, söz konusu öğretmenlere yönelik olarak temel düzeyden başlayarak sistematik ve uygulamalı dijital beceri eğitimlerinin sunulması gerekmektedir.

Eğitim Alanında Dijitalleşmenin Niteliği

Bilimsel literatürde dijital teknolojilere ilişkin çelişkili görüşler yer almakta; bu yaklaşımın hem olumlu hem de olumsuz yönleri sahip olması nedeniyle ne ölçüde başarılı olduğu konusunda tartışmalar sürmektedir. Tartışmaların odağında öncelikle “eğitimin dijitalleştirilmesi” kavramının nasıl yorumlanması gerektiği ve mevcut koşullarda ne derece uygulanabilir olduğu sorusu yer almaktadır.

Eğitimin dijitalleştirilmesi, birkaç yıl önce ortaya çıkmış bir fikir değildir. Aksine, günümüzde sistemli biçimde hayata geçirilen bir teknolojik sistem ve düşünce olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijitalleşme, eğitimin etki alanına giren yöntemleri, biçimleri ve teknolojileri dönüştürmekte; başka bir ifadeyle öğrenme sürecinin doğrudan kendisini yeniden yapılandırmaktadır. Bununla birlikte, kavram üzerinde genel kabul görmüş tek bir tanım bulunmamaktadır. Bazı araştırmacılar eğitimin dijitalleştirilmesini, öğretim sürecinde kullanılmaya başlanan teknolojik yenilikler, modern teknolojiler aracılığıyla sağlanan bireyselleştirme ve bilgi-iletişim araçlarının eğitim sürecine entegrasyonu olarak değerlendirmektedir. Diğer bazı araştırmacılar ise bunu eğitim sürecinin dijital forma geçişini sağlayan bir süreç, bir kısmı hedefe ulaşma yöntemi, bir başka grup ise eğitim sürecindeki teknolojik donanım düzeyi olarak ele almaktadır (Zhamborov et al., 2023). Görüldüğü üzere, eğitimin dijitalleşmesi oldukça tartışmalı bir olgudur. Bir yandan dijital teknolojilerin gelişimi, ortak hedefler ve değerler temelinde şekillenen açık ve küresel bir topluma doğru atılmış bir adım olarak değerlendirilirken; diğer yandan dijitalleşme süreçleri, bireyin bilişsel ve sosyal deneyimlerini dönüştürmesi bağlamında eleştirel değerlendirmelere konu olmaktadır.

Eğitim sürecinin niteliği, kaçınılmaz olarak gelecekte nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesini etkilemektedir. Bu nedenle söz konusu probleme özel önem verilmelidir. Ulusal eğitimin geliştirilmesi sürecinde, uygulamalı eğitimin modernleştirilmesine ve geliştirilmesine hizmet eden; geleceğin uzmanlarının yetiştirilme kalitesini artıran ve eğitimi bilime daha da yaklaştıran modern teknolojilerin önemi her geçen yıl artmaktadır (Guliyeva, 2025). Aynı zamanda bu teknolojiler, eğitim faaliyetlerine yönelik mevcut yaklaşımların yeniden değerlendirilmesini ve bunların toplum ile farklı sosyal gruplar

üzerindeki etkilerinin analiz edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, eğitim sürecinin teknolojikleşmesi ve bunun sosyal sonuçlarının incelenmesi, bilimsel araştırmalar açısından son derece güncel bir alan olarak değerlendirilmektedir. Günümüz koşullarında dijitalleşme, eğitimin gelişiminde belirgin bir yönelim olarak öne çıkmaktadır. Bu süreç, toplumun tüm alanlarını kapsamakta; çalışma biçimlerini, iletişimi, bireylerin gündelik yaşam pratiklerini ve düşünme biçimlerini dönüştürmektedir. Küresel nitelik taşıyan bu süreç, dikkatli ve derinlikli bilimsel analizleri gerekli kılmaktadır.

Felsefi düşünce tarihinde teknolojik yeniliklerin toplum yaşamında yarattığı belirsizlik meselesi sıklıkla ele alınmıştır. Teknolojik dönüşümlerin hızına ilişkin değerlendirmeler ve dijital kültürün oluşumuna dair analizler, sosyo-kültürel değişimin çok boyutlu doğasını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda eğitim sistemi, yenilikçi fikirlerin uygulanmasında merkezi bir alan olmayı sürdürmektedir (Strokov, 2020). Bir dizi araştırma, toplumsal ilişkilerin teknolojikleşmesiyle bağlantılı olarak insanın ve toplumun geleceğine dair entelektüel tartışmaları ele almaktadır. Bu çalışmalar, oluşmakta olan teknolojik toplumun antropolojik ve sosyo-kültürel boyutlarını yeniden değerlendirmekte; sosyal ilişkilerin dönüşümü, yaratıcılık biçimleri ve kültürel üretim süreçleri üzerine odaklanmaktadır. Yabancı araştırmacıların çalışmaları, dijitalleşmenin temel özelliklerini ve oluşmakta olan dijital kültürü analiz etme açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmalarda, eğitim sisteminde dijital teknolojilerin kullanımının modern toplumun ekonomik ve kültürel gereksinimlerine yanıt verme potansiyeli öne çıkarılmaktadır. Bu alandaki çalışmalar, aynı zamanda sosyal iletişim biçimlerinde meydana gelen değişimlere de dikkat çekmekte; bu dönüşümlerin bireysel ve toplumsal düzeyde çeşitli sonuçlar doğurabileceğini ortaya koymaktadır. Dijitalleşme sorunlarının incelenmesi ve dijital kültürün eğitim sistemine etkisi üzerine yapılan birçok araştırma, eğitimde dijitalleşmenin farklı yansımalarını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, yerel eğitim sisteminde dijitalleşmenin gelişim dinamiklerini bütüncül biçimde ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bilgi teknolojileri, edinilen bilginin sınırlarını genişletmeye olanak tanımaktadır. Öğrenciler elektronik kütüphanelerden ve çeşitli dijital kaynaklardan yararlanabilmekte, farklı platformlardan gerekli bilgilere erişebilmektedir. Bu yaklaşım, geleneksel kütüphane sistemlerine kıyasla daha esnek ve geniş kapsamlı bir erişim imkânı sunmakta; bireylerin farklı coğrafyalardan bilgiye ulaşmasını mümkün kılmaktadır. Bu nedenle birçok araştırmacı, bilgiye erişim olanaklarının genişlemesini eğitim materyallerinin niteliğinin artmasıyla ilişkilendirmektedir.

Eğitimin dijitalleştirilmesi, eğitimin yapısal dönüşümünü destekleyen ve eğitim süreçlerinin kalitesini artırma potansiyeline sahip dinamik bir süreçtir. Bu süreç, öğretmenler ve öğrenciler açısından bağımsız öğrenme ve gelişim fırsatlarını da genişletmektedir. Dijital eğitim platformlarının geliştirilmesi,

elektronik eğitim kaynaklarının oluşturulması ve öğretim sürecine uygun dijital ortamların sağlanması yönünde önemli ilerlemeler kaydedilmektedir (Aliyev, 2007).

Sonuç

Eğitimin tam anlamıyla dijitalleşmesi kısa vadede gerçekleşmesi beklenmeyen bir süreçtir. Teknolojiler bu alana aktif biçimde entegre edilmekte, ancak bu entegrasyonun kapsamı henüz sınırlı kalmaktadır. Olumlu olan husus, yeni uygulamaların ortaya çıkması, bunların değerlendirilmesi ve uzaktan eğitim formatının kademeli olarak hayata geçirilmesidir. Velilerin ve öğrencilerin yararlandığı çevrim içi platformlar giderek yaygınlaşmaktadır. Araştırmacı eğitimcilerin deneyimlerine dayanan bulgular, 1–9. sınıf öğrencilerinin velilerinin önemli bir kısmının bu eğitim biçiminin avantajlarını dezavantajlarından daha fazla gördüğünü ortaya koymaktadır (Kislyakova & Shmeleva, 2022). Dijitalleşme sürecinde öne çıkan olumlu faktörlerden biri, öğretmenlerin velilerle daha yoğun ve doğrudan iletişim kurabilmesidir. Günümüzde öğretmenler, yeni teknolojik araçlar sayesinde eğitim sürecini daha etkin biçimde izleyebilmektedir. Bununla birlikte, çeşitli araştırma bulguları birçok velinin bu sürece yeterince hazır olmadığını göstermektedir. Okul çağındaki çocuklar arasında öz-düzenleme becerilerinin sınırlı olması ve yetişkinlerin yeterli zaman ayıramaması süreci zorlaştırmaktadır. Bu nedenle dijital eğitim sisteminin öncelikle teknik sorunlardan arındırılması ve eş zamanlı olarak velilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Yeni eğitim formatı, geleneksel eğitimin yerini almaktan ziyade, çeşitli nedenlerle yüz yüze eğitimden yararlanamayan bireyler için tamamlayıcı imkânlar sunmalıdır. Deneyimler, özellikle olağanüstü koşullarda dijital öğrenmenin öğretim sürecinin sürekliliğini sağlamada işlevsel olduğunu göstermektedir. Bu sayede eğitim faaliyetlerinin kesintiye uğraması önlenilmekte ve öğretim sürecinin planlanan takvimi korunabilmektedir (Guliyeva, 2022). Bir diğer önemli sorun, eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin iş yükünün artması ile öğrencilerin verilen görevleri yerine getirmelerinin nesnel olarak değerlendirilmesindeki güçlüklerle ilgilidir. Öğrencilerin tamamı kendilerine verilen görevleri bağımsız şekilde yerine getirebilecek yeterliliğe sahip değildir. Çevrim içi öğretim formatı, doğru biçimde yapılandırıldığında ve etkin şekilde uygulandığında olumlu sonuçlar vermektedir. Ancak bu formatın sürdürülebilirliği için yalnızca teknik altyapının değil, aynı zamanda öğrencilerin, velilerin ve öğretim kadrosunun bu sürece uyumunu sağlayacak sistemli eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bu eğitim formatı tüm alanlar ve uzmanlıklar için eşit derecede uygun değildir; daha çok teorik bilginin aktarımı açısından işlevseldir. Bu nedenle geleneksel eğitimin tamamen ortadan kaldırılması mümkün görünmemektedir. Bununla birlikte, özellikle beşerî bilimlerde alanındaki dersler açısından dijital formatın önemli avantajlar sunduğu söylenebilir. Sonuç olarak, eğitimin dijital dönüşümü kaçınılmaz bir süreçtir. Bu süreç, olağanüstü koşullarda dahi eğitimin sürekliliğini sağlaması ve fiziksel

olarak eğitim ortamına katılmayan bireyler için erişilebilirlik sunması bakımından önem taşımaktadır. Dijital dönüşümün etkin biçimde gerçekleştirilebilmesi için teknik altyapının güçlendirilmesi ve tüm paydaşların dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması gerekmektedir. Sürecin uygulanması ve değerlendirilmesi çok boyutlu bir yapı arz etmekte; öğretmenlerden esneklik, öğrencilerden ise yüksek düzeyde öz-düzenleme becerisi talep etmektedir. Bu doğrultuda, eğitim kurumlarında altyapının geliştirilmesi, insan kaynağının yetiştirilmesi ve teknolojinin pedagojik amaçlarla etkin biçimde kullanılması yönünde bütüncül politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Aliyev, İ. (2007). *İlkokul sınıflarında ders sırasında öğrencilerin bağımsız çalışmalarının verimlilik koşulları*. Bakü. Azərbaycan Respublikası Prezidenti. (2021, February 2). *Azərbaycan 2030: Sosial-iqtisadi inkişafa dair milli prioritetlər*. <https://e-qanun.az/framework/46813>

Guliyeva, K. (2022). Omar Faik Nemanzadeh education problem and professional competency of a teacher. *The Journal of Corporate Governance, Insurance, and Risk Management (JCGIRM)*, 9(2), 374–380.

Guliyeva, K. (2025). Ömer Faik Nemanzade (1872–1937)'nin öğretmenlik faaliyeti ve öğretmen hakkındaki düşünceleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 12, 64–71.

Khalilov, T. (2025). The role of leadership and managerial skills in strategic planning. *Journal of Information Systems Engineering and Management*, 10(20), 98–104.

Kislyakova, G. A., & Shmeleva, A. A. (2022). Tsifrovizatsiya obrazovaniya v sovremennom mire: Novye resheniya v obrazovani v epokhu peremen. In *Materialy III nauchno-prakticheskoy studencheskoy konferentsii* (pp. 150–155). (in Russian).

Strokov, A. A. (2020). Tsifrovizatsiya obrazovaniya: Problemy i perspektivy. *Byulleten Mininskoy Universitet*, 8(2), 3–15. (in Russian).

Zhamborov, A. A., Kokurkhaeva, R. M. B., & Gazdieva, E. Kh. (2023). Tsifrovizatsiya obrazovaniya kak novoe trebovanie obshchestva. *Zhurnal prikladnykh issledovaniy*, (4), 104–108. (in Russian).